

ט' בתמוז התש"פ ■ 01.07.2020

- ◀ דבר העורך ■ עמרי גולדשטיין ■ מחזור ה' 2
- ◀ קצת מחשבות ועדכונים ■ גיל קדוש ■ מחזור ג' ■ רכזת בוגרים 3
- ◀ צודק-לא צודק ■ שחף לוי ■ מחזור ז' 5
- ◀ לאה קוראת לסדר ■ שלו קידר ■ מחזור ב' 6
- ◀ עיון ספרותי במציאות ■ יובל גאון ■ מחזור ד' 7
- ◀ העט הנובע ■ שירה בניו-סינדרום 9
- ◀ כלכלת הקלשונים ■ אוהד ושלר ■ מחזור ז' 10
- ◀ נזיד העדשים של נתניהו ■ גל ארביטמן ■ מחזור ז' 11
- ◀ מורה נבוכים להסכם הקואליציוני ■ דור כפיר ■ מחזור ה' 12
- ◀ למה שחילוני ילך ללמוד תלמוד? ■ שי שני ■ מחזור ב' 16
- ◀ פרשת השבוע ■ עמרי גולדשטיין ■ מחזור ה' 17
- ◀ משולחנו המבולגן של ראש המכינה ■ בן כנס 19
- ◀ החודש (הקורונה) במכינה ■ ירדן ירושלמי ■ מחזור י' 21

עמותת טנא ירושלמי היא הרבה דברים. בשבילי כבוגר המכינה הירושלמית היא כמובן קודם כל המכינה, ומיד אחר כך היא מעגל השותפים וקהילת הבוגרים, מאגר של אנשים טובים וביניהם נקשרים חוטים־מקשרים, לעיתים דקים מאוד ולעיתים עבים מאוד. את רשת הקורים הזאת שנוצרה מחיבורם של האנשים הטובים אני רואה כקרקע פוריה ליצירת הזדמנויות. והנה מונח כאן לפניכם תוצר ראשון בסדרת תוצרים של ניצול הזדמנויות. החזון לעיתון / כתב־עת שיהווה במה לתוכן איכותי פרי עטם של צעירים וצעירות כמוני, מקנן בראשי כבר זמן רב. זמן רב בו אני חושב עם מי עלי ליצור קשר, עם מי עלי לעבוד, מי יוכל לעזור לי להפוך את החלום למציאות?

תמיד אמרו לי תחשוב מחוץ לקופסא, מחוץ לגבולות המוכר, תהיה יצירתי. ובכן לפעמים דווקא בתוך הקופסא טמון הפתרון, ואין צורך ליצור יש מאין. הניו־סינדרום הוא דוגמא טובה לכך. במקום לממש את החזון שלי על ידי סלילת שביל חדש יש מאין בו אף רגל לא דרכה מעולם, אני חוזר לשביל שכבר הלכו בו. אני מכיר את השביל הזה בזכות השתייכותי למעגל השותפים הזה, בזכות רשת הקורים. והנה ההזדמנות שיצרה לי רשת החוטים. הנה ההזדמנות שלי. רק לקחת.

הדרך לחידוש הסינדרום יכולה בעיני ללמד אותנו שיעור גדול על כוחה של רשת הקורים הנהדרת שטוונו לאורך השנים. כל אחד ואחד יכול למצוא את ההזדמנות ליצור, לממש ולעשות את שחפצה נפשו. כל שעליו לעשות זה לחפש ברשת הקורים איזו הזדמנות שנתפסה בה בעבר ומחכה לו שיבוא כעכביש רעב ויבלע אותה. ועכשיו כשאתם יחד איתי, נרגשים לבטח לצלול אל תוך מימיו המרעננים של הגליון הראשון של הניו־סינדרום, אני רוצה להזמין אתכם לקחת חלק במיזם היפה הזה שמי יודע מה צופן לו העתיד. אני רוצה להזמין אתכם במילותיו של אדגר אלן פו:

“היה נועז - קרא הרבה - כתוב הרבה - פרסם מעט - רחק מאנשים קטני־רוח - ואל תחשוש מדבר”

נועזים אנחנו, קוראים, כותבים, מפרסמים, קרובים לאנשים גדולי־רוח, ואנו לא חוששים מדבר. אז אם חשקה נפשכם לפרסם מעט כציוויו של אדגר אלן פו, תיבת המייל של הניו־סינדרום רעבה לקבל את פירות היצירה שלכם ופתוחה לכל פנייה. חוץ מהניו־סינדרום עצמו, פתחנו גם עמודים באינסטגרם ובפייסבוק. את הבמות הללו ננצל לשתי מטרות עיקריות:

1. פרסום תכנים והפצה של הניו־סינדרום עצמו אחת לחודש.
2. פרסום תכנים שניצור אנחנו יחד ביום־יום, בפורמט פחות פורמלי. בין אם אתם מנויים לניו־סינדרום ובין אם אתם בוגרי מכינה שאינם מנויים, אנחנו מזמינים אתכם לשלוח אלינו תכנים שבהם לכתוב. אנחנו כבר נעשה את עבודת ההפצה - new.syndrome.tene@gmail.com

המתכונת בה יופץ הניו־סינדרום סוכמה על ידי חברי המערכת בישיבת המערכת הראשונה בסוף חודש מאי.

זהו גליון הניו־סינדרום הראשון. באופן חגיגי ומיוחד הגליון מופץ חינם לכל. החל מהגליון הבא אשר עתיד לראות אור ב־01/08/2020 הניו־סינדרום יופץ אחת לחודש למנויים בלבד. עלותו של מנוי לניו־סינדרום היא 10 ש"ח לחודש. כל ההכנסות מועברות לעמותת טנא ירושלמי כסיוע לפעילות העמותה. כל תורם או משקיע של העמותה זכאי למנוי חינמי לניו־סינדרום.

להצטרפות כמנוי [לחץ כאן](#) כמו כן אתם מוזמנים לעקוב אחרי פעילות הניו־סינדרום באינסטגרם ובפייסבוק שלנו -

WWW.INSTAGRAM.COM/NEW.SYNDROME
WWW.FACEBOOK.COM/NEW.SYNDROME.TENE

שליו אותנו השנה, ואולי, אפילו אפשר לזקוף זאת לזכות הקורונה שגרמה לנו להאט טיפה, החלטנו ללכת לקראת מהלך בו אנחנו מתחדדים, בודקים מה טוב ורלוונטי ולעומת זאת, מה פחות. צוות ליווי המחזורים המהמם (יעל שטראוסברג, אורי ישראלי, איתי מאירוביץ, הניה לוי ויובל גאון) הציע ליצר שאלון, בו אולי נצליח לשמוע את הבוגרים בנוגע לנושאים שאנחנו מתעסקים בהם, ובכך לייצר תמונת מצב קצת יותר ברורה שלא מבוססת רק על ההרגשות שלנו והנחות שאינן אמפיריות בנוגע לפעילות התחום.

כך יצאנו למהלך של השאלון (שהוא רק חלק מתוך תהליך המיקוד בתחום הבוגרים), לוונו ע"י אנשים שצברו קצת רזומה בתחום שעזרו לנו לחדד את המהלך ויצאנו לדרך. על השאלון ענו 130 בוגרים ובוגרות! מספר משמח ומכובד. זאת שוב הזדמנות לומר תודה לכל מי שהשקיע זמן בדבר. עלו המון דברים מעניינים מהתשובות של השאלון, רוב מי שהשיב השקיע וכתב בכנות יפה בנוגע למחשבות, רגשות ורעיונות כלפי המקום הזה, מה שמוכיח כמה הוא רחב ומאפשר, וכל מה שקורה ועוד יקרה בו הוא בזכות אנשים שמרגישים בו בית. מניתוח ראשוני של השאלון עולים חמישה נושאים מרכזיים:

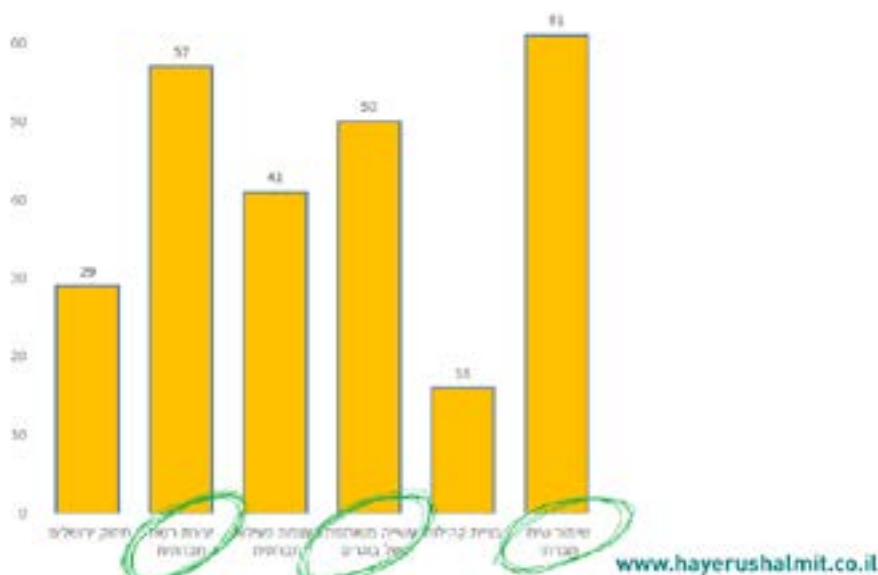
- א. תחום הליווי:** נושא המביא איתו שאלות רבות כמו: עד איזה שלב בחיים מלווים, מה קורה עם הבוגרים היותר גדולים, מה אופי הליווי לכל שלב, מה מרכזיות שימור וגיבוש המחזור עצמו אל מול כלל הבוגרים ועוד...
- ב. חברות בעמותה:** בואו נמסד כבר את העניין הזה הנושא הזה עלה בתשובותיכם והיו שם הרבה רעיונות לפעולה, הגיע הזמן להוציא את זה לפועל. ושלושת הנושאים האחרים נגזרים מהשאלה, שלדעתי הכי מרכזית בשאלון:

שלום אנשים יקרים ויקרות!
אתחיל בכך שאני שמחה שהסינדרום חזר! תמיד אהבתי אותו ובעבר גם הקראתי קטעים ממנו לחניכים שלי במסגרות השונות. אני חושבת שהסינדרום יכול להיות פלטפורמה רלוונטית, אינטלקטואלית, איכותית ובעטת של בוגרי המכינה והעמותה, אז כבוד ותודה לעמרי ולכל מובילי הגליון. אני מקווה שהגילון הזה יותיר טעם של עוד ונהנה מהיצירה והקריאה בגליונות שעוד עתידיים לצאת! אני מנצלת את ההקדמה גם לקרוא לאחיותיי הנשים לאזן מגדרית את מספר הכותבים והכותבות בעיתון. אבחר לעדכן קצת מה קורה בתחום הבוגרים ולקצת מחשבות, זאת גם אחת הסיבות לשחזורו של העיתון: ליצר במה הנותנת מקום לביטוי ויצירה של הבוגרים/ות וגם לחבר קצת למכינה והעמותה ולמה שקורה במסגרות הללו.

נכנסתי לתפקיד בספטמבר 19' ועוד מעט תעבור שנה מכנסתי לתפקיד, הגעתי עם הרבה חלומות ועם הרבה יותר סימני שאלה, וכמובן לנעליים גדולות להיכנס אליהן. שמחתי לחזור למכינה, לעמותה, למה שהרגיש לי בית ונכון, אך עם הזמן הבנתי כמה תחום הבוגרים הוא תחום מיוחד: 335 בוגרים ובוגרות של תשעה מחזורים (עוד מעט כבר עשרה!) בגילים שונים, מפוזרים בכל מני מקומות בארץ, בעיסוקים שונים, שחלקנו קרובים וחלקנו רחוקים. מתוך הפריסה הזאת עולות המון שאלות כמו, מה רלוונטי? מה נכון לעשות? איפה אנחנו פוגשים את הבוגרים בחייהם? איך שומרים על הקשר? עד מתי צריך ללוות ועוד. מתוך תמהיל המחשבות והשאלות

10. בחר'י 2 מתוך התפקידים הבאים של תחום הבוגרים שלדעתך הם החשובים ביותר

...

כמו שכבר כתבתי, וכמו שהוכח בעבר, זוהי לא קלישאה: המקום הזה מתעצב לאור האכפתיות, המעורבות והשותפות של הבוגרים. אני קצת באמונה שצריך כבר להתחיל לפעול וכל תהליכי המחשבה האלה אולי קצת מעייפים, אך זה לגמרי חשוב והתנועה הזאת הופכת אותנו לארגון קשוב לשינויים ועתיד להיות רלוונטי ומדויק לכל אלה שירצו שהוא יהיה חלק מחייהם באיזשהו אופן.

אציין שיש עוד דברים מרגשים קורים! אחרי שבתקופת הקורונה היו הרבה מפגשים מעולים בזום, מחזור י' נכנס למשפחה ודור גנוסר (ד' ומדריך המחזור) ממשיך ללוות אותם. נועה ירון (ו) וטל רון (ה) ביחד עם יהונתן זריצקי ידריכו את מחזור י"א, סיימנו קמפיין "משקיעים בבית" בו הגענו ל-111 משקיעים כלכלית בעמותה! מחזורים ה' ו' וז' נפרדים מהמלווים היקרים, מחזורים ט' ויח' עתידים להיפגש בקרוב וחוץ מזה, קבוצת בוגרים גדולה עולה לירושלים! הרבה בוגרים ובוגרות עתידים לסיים את קורס הקצינים בקרוב. בהצלחה לכולם ולכולן! אסיים עם שיר שמכינאית שלי הכירה לי וכשהגעתי למשרד בקרית יובל דאגתי לתלות אותו על הקיר, וכל פעם שאני מסכלת עליו מבינה כמה הוא רלוונטי...

עצות ליוצאים לדרך/לאו צה (ספר הטאו)

בֵּית

כְּדָאֵי שְׂיִהְיֶה קְרוֹב לְאַדְמָה

לְב

חָשׁוּב לְשָׁמֵר פְּתוּחַ

מְגָע בֵּין אֲנָשִׁים

חָיֵב עֲדִינּוֹת וְחֶסֶד

שְׂתָפוֹת

הֵיא קֶדֶם כָּל נְאֻמָּנוֹת

כְּשֵׁשׁ סֵדֶר לֹא צָרִיךְ חֻקִּים

כְּדִי לְהַצְלִיחַ צָרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ גַּם בְּמַחְשָׁבָה

השאלה הזאת, מדגישה בעיני מה לדעת הבוגרים והבוגרות, משמעות ותפקיד תחום הבוגרים, ושלושת הנושאים שנבחרו ברובם: (3) שימור שיח חברתי, (4) יצירת רשת חברתית ו-(5) עשייה משותפת של הבוגרים הם אלה שצריכים להכתיב לנו את דרכי הפעולה ולהתוות לנו את הדרך בבניית התוכנית השנתית ובפעילות הבוגרים לשנים הקרובות.

בנוסף לשאר התשובות והרעיונות שעלו בשאלון, חמשת תחומים אלה (תחום הליווי, חברות בעמותה, שימור שיח חברתי, יצירת רשת חברתית ועשייה משותפת של הבוגרים) חזרו על עצמם גם בכתיבה החופשית של המשיבים על השאלון. נושאים אלו טומנים בחובם המון שאלות עומק אל מול שאלות רוחב ובעיקר איך אנחנו מצליחים ליישם את התפקידים של תחום הבוגרים ביחס למטרות העמותה. בתקופה הקרובה, נמשיך להתעסק קצת בנושאים אלו כדי ליצר את התוכנית השנתית הקרובה, נתיעץ במעגלים שונים ומקצועיים בנוגע לכתוב. אני רוצה להזמין אתכם ואתכן לקחת חלק בתהליך החשיבה ועיצוב התוכנית!

- מפגש זום בוגרים להצגת התוצאות המלאות של השאלון יתקיים במוצאי שבת 18.07, כל מי שסקרנית לגבי התשובות של הסקר ועלו לו קצת מחשבות בנוגע לכתוב, זה הפורום הראשוני לדבר ולחשוב ביחד.

- מפגש (אנושי, לא בזום) לסיכום תהליך המיקוד בתחום הבוגרים יתקיים במהלך אוגוסט, כחלק מיום עמותה, הפורום יהיה גדול בו ישתתפו אנשי צוות מהעמותה, צוות הליווי, נציגי הוועד המנהל, וכמובן - אתם הבוגרים! נסכם את השנה שעברה עלינו ביחד, ונצא לצוותי חשיבה בנוגע לכל אחד מהנושאים. בואו לקחת חלק ממשי בעיצוב התחום לשנים הקרובות. (תאריך ועוד פרטים נפרסם בקרוב)

פרט חשוב שצריך להזכיר בשנית בנושא שאנחנו מדברים עליו: הודיה הינה בעלת צרכים מיוחדים! משפחתה מציינת חזור ואמור כי הודיה נקלעה לתרמית הזו ושהיא בעלת יכולות מנטליות נמוכות בגלל הקושי שלה ובכך היא יכולה להיות מנוצלת בקלות ע"י אחרים. מאז שנאסרה, משפחתה של הודיה ממשיכה להיאבק למען קבלת חנינה והחזרתה של הודיה לישראל, במקביל הוגשה בקשת חנינה שנבדקת ע"י משרד המשפטים בפרו. בנוסף לכך, בחודש פברואר האחרון נשיא המדינה ראובן רובי ריבלין- פנה אל נשיא פרו בבקשת מתן חנינה להודיה. הדמות הפוליטית היחידה שמעורבת בפרשה (כך לפחות לפי אמצעי התקשורת).

אם תשימו לב, כנראה שרוב האנשים שתשאלו אותם לא יכירו את השם הודיה מונסנגו, ולא מכירים בזה שהיא עצורה בפרו, וכמוה עוד מאות ישראלים עצורים ברחבי העולם על עבירות כאלה ואחרות. אך עם זאת, עצם העובדה שצעירה בעלת צרכים מיוחדים נעצרת לתקופה כה ארוכה במדינה זרה ועם יכולת לדבר עברית בלבד, צריך להדליק אצל כל אחד ואחת מאתנו נורה אדומה. למה? השוואה קטנה.

נעמה יששכר. אין אחד מאתנו שלא שמע את השם הזה. בערך אותו סיפור- ישראלית שנעצרה במדינה זרה בחשד לאחזקת סמים ומעצר בכלא. אם כך אז מה בדיוק ההבדל? הפסטיבל התקשורתי שנוצר הוא בסדר גודל ענקי. אמנם בסיפור זה היו מעורבים גם צדדים פוליטיים עם אסיר בישראל, אך לבסוף עם שחרורה, ישנן מהדורות חדשות שהודו שכל הפסטיבל שנוצר הוא מוגזם, ובצדק. מעורבות כה רבה של ראש הממשלה, הנשיא, שרים וחברי כנסת ועוד. מעורבות פוליטית כה רבה שהובילה בסוף לכך שאימה של נעמה מדברת עם נשיא רוסיה פוטין בזמן פגישה עבודה בינו לבין נתניהו, נעמה ואימה חוזרות עם מטוס ראש הממשלה בחזרה לישראל, ראיונות עם המשפחה 24/7 וכו'.

אז נוצר הד תקשורתי גדול, אבל למה אנחנו לא רואים את זה בסיפור של הודיה? למה אנחנו לא שומעים על עוד דמויות פוליטיות שמעורבות בפרשה? כי היא נעצרה בפרו הזניחה ביחס למעצמה כמו רוסיה? כי היא בעלת צרכים מיוחדים? כי היא לא נשפטה עדיין? הרבה שאלות שנשאלות ואני בספק אם תהיה להן תשובה. צודק/לא צודק? תחליטו אתם/ן.

שלום לכולם וברוכים הבאים לפינה/טור/איך שתקראו לזה שלי, בניו-סינדרום שלנו - צודק / לא צודק בכל גיליון אכתוב כאן על נושא אקטואלי ואציג כאן משני הצדדים מה בנושא צודק ומה לא (מדגיש שלא אכתוב כאן האם הנושא צודק או שלא).

ולנושא שלנו: ביום ראשון ה-24.05.2020 שוחררה מהכלא בפרו לאחר תשעה חודשי מאסר צעירה ישראלית בשם הודיה מונסנגו, בת 25 בעלת צרכים מיוחדים שנעצרה שם בחשד להברחת סמים מפרו לישראל. הודיה נעצרה בחשד למעשה ביחד עם חברתה סמדר זהר. בכתב האישום שהוגש נגד הגרוש של אחותה של סמדר זהר, תושב פתח תקווה בשם יונתן מלול, הוא נאשם כי הוא ארגן את יבוא הסם שהוביל למעצרון של הישראליות בפרו. מלול הציע לסמדר זוהר לטוס לפרו, ביקש ממנה לצרף את חברתה ואחיינית שלה, והורה לה להעביר את המזוודות שגרמו למעצרון - כך על פי כתב האישום שהגישה הפרקליטות. מונסנגו התלוותה לזוהר כמטפלת לילדים שנסעו עמן ולמעשה לטענת משפחתה נפלה קורבן לתרמית מתוחכמת - היא חשבה שהיא נוסעת בכלל לחופשה ביעד אחר ומבלי להבין נוצלה להברחת סמים לפרו.

יש לציין שוב כי הודיה שהתה במאסר במשך תשעה חודשים, ואמנם שוחררה למעצר בית אצל משפחה יהודית - בהחלט הרבה יותר מקל מאשר הכלא, אך כל זאת מבלי שנשפטה על מעשיה (לכאורה) וכי עדיין לא נקבע מועד למשפט.

מסוימת, אחד מדיירי הבניין הקבועים מפריע לו בדרך שבה הוא מתנהג או בדרך שבה הוא נראה. בכל אחד מהביקורים לאה גולדברג מצביעה על רעה חולה שיש לנו בחברה, על היחס למי ששונה מאיתנו. פעם אחת זה על אנשים כבדי משקל ועצלנים, פעם אחרת זה על אמא ש"מפקירה" את ילדיה, ופעם נוספת זה על יחס מפלה בגלל צבע עור.

מרטין לותר קינג בדבריו כחלק מהמאבק השחור באמריקה, אומר שזה "הזמן של האדם השחור", שזה הזמן שלו לשנות את המציאות. לדעתי לאה גולדברג עולה על לותר קינג בדבריה וקוראת ואומרת שזהו לא רק הזמן של האדם השחור להביא את המהפכה, אלא זה זמנה של כל החברה להתאחד למען מאבק גדול יותר ורחב יותר, מילה שקשה להגיד בימינו, "סולידריות".

הסיפור מסתיים בתקווה כשמגיעה דיירת חדשה לבניין, יונה, יונת שלום. מי יודע עוד כמה זמן המצב שבו אנחנו נמצאים יימשך ועוד כמה זמן נצטרך להישאר מסוגרים ומנוכרים מהחברה, אבל חשוב לי לסיים קצת בתקווה, עם ציטוט של אותה לאה גולדברג: "אילו היה לנו עתה זמן לא רק לקרוא אלא גם לחשוב על האמנות, הספרות, השירה וערכן האמיתי, היינו יודעים סופסוף מהם הדברים ביצירה האנושית העומדים במבחן הזמן".

הקורונה לא תעמוד במבחן הזמן, אבל כל יצירה או מאבק שנוצר בזמן הזה אולי כן. מקווה שהשארתי בכם קצת תקווה.

בתוך מציאות שלחלקנו היא קשה ומעיקה, החלטתי לכתוב בשביל אולי, רק אולי, לעורר בחלקנו תקווה לימים טובים יותר. בתור חובב ספרות גדול, יצא לי בתקופה האחרונה לקרוא המון ספרים. את חלק מהמחשבות בתוך הספרים אני חולק עם החניכים שאיתם אני עובד מרחוק, דרך הזום, וחלק מאותן מחשבות אני משאיר לעצמי.

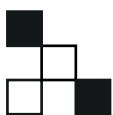
באחד מאותם דיונים החלטתי לעלות לשיחה יוצרת שמבחינתי היא אחת הכוכבת ביצירה הישראלית, ולפחות בשבילי העבירה זמנים רבים בילדות, לאה גולדברג. לא ניתן לדבר על לאה גולדברג בלי לדבר על דירה להשכיר.

דירה להשכיר, מציאות שלרבים מאיתנו תהווה בתקופה הקרובה עול רציני על חיינו. ה"מגפה", איך שאני קורא לה, או הקורונה בשם הרוב, יצרה וממשיכה ליצור מציאות כלכלית מסובכת שפוגעת בעיקר באוכלוסיות החלשות והלא מבוססות בחברה. אני ורבים מחברי נמצאים באותן אוכלוסיות. משבר הדיור שעליו יצאו לאוהלים בשנת 2011 יחזור ובגדול, ופה לאה גולדברג נכנסת וקוראת לראשונה לשותפות אזרחית, או כמו שנאמר בסיפור "השכנים נאים בעיניך?". התשובה הברורה שלנו צריכה להיות כן. לאה אולי במודע, או לא במודע, קוראת לנו לייצר שותפויות עם שכנינו, לייצר שותפות בשכירה או בקנייה של דירות, אולי אפילו הקמת קואופרטיב דירות (סתם מחשבה שעלתה לי...).

לאה הייתה מהמשוררות העבריות המפורסמות ביותר בעת החדשה, סופרת מבוגרים וילדים, מתרגמת, מבקרת, ציירת וחוקרת ספרות, עיתונאית ומבקרת תרבות, כלת פרס ישראל לספרות לשנת 1970. פרופסור לספרות כללית והשוואתית באוניברסיטה העברית בירושלים.

נחזור לסיפורינו, הסיפור מתאר בניין בין חמש קומות שעומד בעמק יפה בין כרמים ושדות. בקומה החמישית גר מר עכבר שהחליט לעזוב את דירתו לאחר שנים רבות ולכן כל תושבי הבניין מחפשים שותף חדש שימלא את מקומו.

בכל אחד מהביקורים מגיע דייר חדש לבחון את הדירה. ישנו ריטואל חוזר של הדייר שהכול נאה בעיניו, אך תמיד מתעוררת בעיה קטנה אחת

נראה כי המשל מאפשר הבנה עמוקה מעט יותר של המתרחש לחברה מושחתת, נעדרת ערכים ומסואבת. בקרב חברה כזו, התסיסה הגוברת היא בלתי נמנעת. אי הנוחות שחווים האנשים, והרצון לפעול, למחות ולשנות, מתחזקים. חוסר שביעות הרצון של האנשים מסביבתם ומן המנהיגים שלהם, והתנועה שחלה בקרבם נהיית ברורה יותר ויותר. המרד, גם אם אין הוגים את שמו ממש, נדמה כקרב ובא.

אך זהו איננו סוף התהליך, כפי שצופה אותו סטיינבק. סוף התהליך מתברר רק לקראת סיום הספר, אז סטיינבק מספק תשובה לשאלה שמלווה את הקריאה כולה – מה הם ענבי הזעם? בסיום מונולוג ארוך שנוגע בעיקרי אותה שיטה כלכלית שתיארתי, הוא כותב כי "בנשמות האנשים מתמלאים ענבי הזעם עסיס ומבשילים, מבשילים לקראת הבציר". גם הענבים האלה, המושחתים והחולים, ייזכו לבציר. הרעבים, החלשים והמדוכאים ייזכו לבסוף לקטוף אותם. אבל בציר מהסוג הזה נבדל ושונה מבציר של ענבים טריים וטובים; קטיפה של פירות חולים מלווה בתחושות מיאוס וגועל, וסופו ללבות זעם בלבבות האנשים, זעם שיופנה כלפי האחראים למצבם. הציבור יבין לבסוף שהשחיתות ואי הצדק מחייבים טיפול. בקרב אוכלוסייה המשכילה לתעל את הגועל והפחד לכדי כעס, המרד כמעט ונעשה עובדה מוגמרת בשטח.

אז מה בעצם, הוא בציר של "ענבי זעם"? בהקדמה ל"ענבי זעם" ספרו של הסופר האמריקאי ג'ון סטיינבק, מופיעות השורות הראשונות של "המנון הקרב של הרפובליקה". אותו המנון שימש את התנועה לשחרור העבדות בארצות הברית ואומץ כהמנון הקרב של איחוד מדינות הצפון במהלך מלחמת האזרחים האמריקאית. עד היום הוא סמל לפטריוטיות אמריקאית, ובמרוצת השנים שימש כמטרה נוחה להשתלחויות מצד גורמים שונים.

**'ראו עיניי את תהילת בואו של אדוניי'
הוא דורך את הבציר שם ענבי זעם מאוחסנים
הוא שחרר ברק נורא מחרבו המהירה
האמת שלו צועדת עוד'.**

הספר, שעלילתו מתרחשת בשנות השפל הגדול בארצות הברית, מגולל את סיפור המסע של משפחת ג'ואד, תושבי אוקהלומה שבמרכז ארצות הברית. כמו רבים משכניהם, הם נטשו את חוות המשפחה ויצאו אל עבר הארץ המובטחת - קליפורניה. בדרך וגם לאחר הגעתם ליעד, הם מחפשים מקור פרנסה, קורת גג ומזון, ונתקלים בקשיים בנסיגות השווא למצוא רוגע, ביטחון ומנוחה. המקור לרבים מאותם קשיים נעוץ בשיטה הכלכלית שהייתה נהוגה בקליפורניה באותן שנים, ובשני תהליכים שהתחרשו בו בזמן באותו אזור. הראשון, הוא התפתחויות טכנולוגיות שהובילו לגדילה משמעותית בהיצע של התוצרת החקלאית, ולהוזלת מחירים שלה. השני, הוא הגעה של המוני מהגרים רעבים, חסרי כל, שעשו את דרכם לאזור. החקלאים בחרו לרוב בין שתי אפשרויות: להעסיק את המהגרים בקטיפה הפירות, שהיו מוכנים לעשות זאת גם תמורת שכר סמלי בלבד, או לא לקטוף את הפירות כלל. פעמים רבות, הם בחרו לא להעסיק את המהגרים ולא לקטוף את הפירות.

סטיינבק מתאר איך, בגלל המחלות של אותה שיטה, החקלאים בוחרים להניח לפירות להרקוב ולנשור מהעצים, להזניח את התוצרת ולהשאיר את הפירות הרקובים לתסוס. הוא ממשיך ומספר כיצד הרקובון מתפשט על פני המדינה כולה, ובתיאור זה חבוי משל מסקרן במיוחד: הפירות המרקובים הם הנמשל, ואילו המשל הוא כמובן חברה שהריקובון מולך בה.

...

...

אני מאמין כי התשובה הזו מעלה שאלות נוספות: כיצד שיר שנכתב כחלק מהתנועה לביטול העבדות מוצא את עצמו כהקדמה לספר שעוסק במסע של משפחת איכרים לבנים ובקשיים (הלבנים והחופשיים) שלהם בדרך? מה משרתת הבחירה בציטוט מאותו שיר, לכותרת ספר שמתאר מאבק שונה בתכלית מהמאבק לסיום העבדות? אני סבור שבבחירה הזו נמצא מסר רחב יותר בזכות מהפכות. נמצאת כאן קריאה למהפכה בכל מצב של שחיתות; הודאה בכך שכל פעולה של השיטה נגד האזרחים מצדיקה התקוממות. הקשר שסטיינבק קושר בין המאבק של המהגרים האמריקאיים למערב ובין התנועה לשחרור העבדים, נושא עימו שיעור על מהפכות. כפל מוסר, עוול שנעשה לאזרחים, בזבוז ואי צדק באשר הם נעשים, בכל מקום וזמן, הם קריאה לשינוי. האזרח, כפי שכותב סטיינבק, לנצח קוטף את הפירות, אם טובים הם ואם חולים. הוא זה שמשלם את המחיר בחברה בה השחיתות חוגגת, ועליו מוטלת החובה למחות ולהתקומם.

וזהו הלקח שאני מפיק מהקריאה בספר. בעיניי, כל מחאה היא לגיטימית. דווקא על רקע מהומות גזעיות, ורגעים ספורים לאחר רצח ג'ורג' פלויד, וגלי האלימות שהתפשטו בתגובה לכך, חשוב להזכיר זאת. אמנם טבעי שאלומות, גם במידה והיא מצידה מגיעה כתגובה לאלימות או רוע, תעורר התנגדות. בעוד שסביר ואף חיוני לבקר את המחאה על השיטות ודרכי ההתנהלות שלה, חיוני עוד יותר לזכור את מטרת המחאה. עלינו לזכור למה, ולמי, להתנגד.

לסיום, ברצוני לשוב אל המשל של סטיינבק ולהציע סוף מעט אחר לסיפור. אני מאמין שאין די בקטיף פירות זעם והתקוממות כדי להתעלות מעל הקשיים והצרות וליצור חברה בריאה ומתוקנת. לצד המרד או המחאה, חובה לזרוע זרעים חדשים, לנטוע את העצים שייגדלו וייתנו פירות טובים למאכל. יש להניח את היסודות עליהם תיבנה קהילה טובה יותר וערכית יותר. אני בטוח שהזרעים שיפוזרו על ידי כל אחד ואחת מאיתנו שונים ומגוונים, אך כל עוד נמשיך ונפעל, נעקור וננטע מחדש, נתקומם ונמחה, נגיע צעד אחר צעד לחברה טובה יותר.

לקראת מיסטיקה של שלטי חוצות / שם פריד

אפלו אתה / תום אדם / מחזור ג'

מיסטיקה / אגני משעול

על דלת החנות הנעולה
דבוקה טרי מודעת האכל
תחתיה עדין
השלט הישן -
תכף אשוב.

זהו השיר מספרה האחרון 'מה לך נשמונת', ואני שואל מהו המיסטי?

א. הלחם השלטים מורה על אמונת גלגול הנשמות. המודעה התחתונה אומרת: 'תכף אשוב, איכשהו' בגופן כלשהו, אגיע לעולם הזה. אולי אף אפתח את החנות. זו גישת החול להסביר את המושג 'מיסטיקה'. העולם הוא הטבע והחומר, הנה דבר שהוא מעבר לחוקים המוכרים על כן, כל שיש להגיד עליו הוא 'מיסטי'.

ב. ואולי המיסטיקה היא צירוף המקרים, העולם שבדרכו הסוריאליסטית מחבר בין זרים, בין שלט לשלט ויוצר משמעות. זהו בעצם יסוד הפילוסופיה הדיאלוגית, שני עצמים תחומים וגדורים - נפגשים. זה קורה בזכות האלוהים שנמצא בנקודת הקישור. ואולי זה שורש עניינו של לייבניץ, במשל השעונים ובתיארו את המונאדות. מנגנונים שונים פועלים באופן שלם, כלפי עצמם, כלפי המכונה העצמאית שהם עסוקים בה, אך מהו טיב הסנכרון? שם האלהים זו המיסטיקה.

נדמה שזו אפשרות מפרקת יותר כלפי הטבע ומאורעות החיים, לקבל את הקושיה של דיוויד יום ולבנות עליה תיאולוגיה. - - - עד כאן עמדתי לפני המשוררת, פרשתי את הבנתי בשירתה וקיבלתי את הסכמתה. אך את ג' לא הספקתי להציע והרי הוא לפניכם, תלוי באויר ההצעה.

ג. זו הגישה הויטגנשטיינית. ב'מהי מחשבה*' מציף את חוסר ההסבר להבנת את השפה, סוד משמעות המילה. עצם הבנת השלטים, זו המיסטיקה. עצם היכולת לזוז, לקרוא, לחבר בין אותיות ולתפוס מילה, מילה ועוד מילה, להניח משפט. לפרש ולסמוך על הפירוש, להבין דבר ולהמשיך ממנו הלאה, בעזרתו. זו האפשרות הקיצונית ביותר; אין טבע. הכל הוא בגדר קסם.

*לודוויג ויטגנשטיין, כתב העת 'עיון' כרך מ"ה.

השמות אל

הלכה.

פתאומית כמו זיק

של אש.

כמו חול

שנשמת מבין אצבעות

ואתה לא יכול

להחזיק.

אפלו אתה,

שיודע

לזהות חצי שקל

בדלי מלא עשרות אגורות.

להכיר בנקרות

לחפש את מקור הדליפה, ובינתיים-

לדיק ערפל

לטפות של מים.

אפלו אתה שיודע

להמתין, להשלים

משפט קסר

לזהות גם העדר

של מלים

להבחין

בכווצי גבות.

למצא שאלות לתשובות.

אפלו אתה שיודע

לשהות גם בתוך העדר פתרון.

להרגיש בדבר

שטרם הבשיל בבטן

ובקרוב יטפס במעלה הגרון.

להיות לי

מדפים של נעם

לסדר את הארון-

בראש שלי.

אפלו אתה לא תוכל

להקיר את כלי

המרד אינו בהכרח צודק או מוסרי אלא מעין הכרח היסטורי שכן ההיסטוריה מלמדת אותנו שבכל חברה בה הפערים בין המעמדות השונים בחברה הגיעו לנקודה קריטית התבצעה מהפכה אלימה או מנגד המדינה בהובלת השכבות העשירות נהפכה למדינת משטרה בה השכבות החלשות מדוכאות בכוח הזרוע על מנת להגן על בעלי ההון. השקפתו של הנואר מתבססת על ההנחה שלפערים חברתיים יש משמעות פסיכולוגית שאי אפשר להתעלם ממנה. גם אם ננסה להצדיק מוסרית את הפערים הקיימים ואפילו אם נצליח בכך אין להתעלם מכך שהפערים גורמים למרמור בקרב השכבות החלשות. ניסוי מפורסם מראה שכאשר נחלק 100 שקל בין שני אנשים בצורה לא שווה (90-10) אנשים יעדיפו לסרב לקבל את חלקם ולזרוק את כלל הכסף לפח רק בעקבות התחושה שהחלוקה לא הוגנת (על אף שללא ספק אובייקטיבית עדיף לקבל חלק מכסף מאשר כלום גם אם האחר מקבל יותר). הכלכלה שלנו פועלת על רגשות ודחפים הרבה יותר משנרצה להאמין אך עלינו להכיר בכך. חשוב להוסיף שנבואתו של הנואר אינה בלתי נמנעת. לתפיסתו, מרד הקלשונים יקרה בעקבות התפיסה הקפיטליסטית הניאו-ליברלית לפיה כדאי לנו לתת לבעלי ההון לצבור עוד ועוד הון שכן העושר שלהם מחלחל למטה לשכבות החלשות. המציאות מוכיחה שלא כך הדבר ושבפועל העשירים צוברים הון בצורה לא מידתית ביחס לכמות העבודות שהם יוצרים וכך הכסף לא באמת מחלחל.

הנואר קורא לעשירי העולם להתעורר, לראות את חשיבותו של מעמד הביניים ולהבין שרוכם צברו את הונם בזכות מעמד הביניים תוך התבססות עליו כקהל היעד המרכזי. על מנת לחזק את מעמד הביניים הנואר מציע מספר פעולות כמו העלאת שכר המינימום, חיזוק השירותים החברתיים וככלל מעבר לחשיבה כלכלית אשר שמה את מעמד הביניים במרכז. חשיבה כלכלית המבניה כי הצמיחה הכלכלית נשענת ותלויה במעמד הביניים. מנגד, כלכלת הקלשונים תהיה התוצאה של המשך ההתעלמות של עשירי העולם ממצב מעמד הביניים והבנת חשיבותו. המחשבה על נבואת הזעם של המהפכה תופסת אותי בהקשר משבר הקורונה שחשף פערים עמוקים בחברה. החל מאנשים שנאבקים כעת לסגור את החודש ולא ברור להם כלל מניין יקבלו את כספם ועד אנשים מבוססים שהמשבר חמור ככל שיהיה כמעט ולא נגע בהם.

התלבטתי רבות מה לכתוב בפינת הכלכלה הראשונה של הניו-סינדרום. זה לא כל כך שחסר מה לכתוב כרגע על הכלכלה. המצב הכלכלי בעולם די הזוי אם אנחנו כנים לגמרי. שוק המניות עולה ויורד בצורה לא ברורה, כמות המובטלים בעולם שוברת שיאים שלא נראו כמותם. ענף התיירות ועסקי הפנאי מתמוטטים וככלל קשה למצוא תחומי תעסוקה שלא עברו מהפכות עקב המגפה. אפילו תחום כמו ההייטק שלא נפגע ישירות מהקורונה נאלץ לקיים ניסוי חברתי יוצא דופן בתחום העבודה מהבית, דבר שהיה עליו שיח במשך שנים רבות אך מעולם לא הגיע לידי מימוש בצורה כל כך רחבת היקף. אולם לאחר כל הלבטים בנושא הכתיבה החלטתי להתמקד בנושא אליו נחשפתי לאחרונה המכונה "כלכלת הקלשונים" נושא שרלוונטי כיום אף יותר בעקבות המגפה.

המושג "כלכלת הקלשונים" (Pitchfork Economics) נתבע על ידי איש עסקים יהודי אמריקאי בשם דן הנואר (Dan Hanauer) במאמר שפרסם בשנת 2014 ובו הוא טען ש"הקלשונים בדרך". חשוב לציין שהנואר הוא בין האנשים העשירים ביותר בארה"ב (0.01% העליון). הנואר עשה את הונו לאחר סדרה של פרויקטי יזמות מוצלחים בהם הוא לקח חלק. בין הפרויקטים ואולי הבולט ביותר היה השקעתו הראשונית בחברה קטנה למכירת ספרים באינטרנט של חברו ג'ף בזוס בשם אמזון.

במאמרו וגם בסדרת פודקאסטים שהוציא הנואר בעקבות הצלחת המאמר מספר הנואר על העתיד אותו הוא צופה לאנושות. בעתיד הזה הוא מתאר מהפכה אלימה בסגנון המהפכה הצרפתית בה

...

...

ביום שבו השרים הנכנסים עמיר פרץ ואלון שוסטר יחתמו על רשימת צעדי הגבלת ייבוא מוצרים והעדפת תוצרת כחול לבן, תכנס ימינה מסיבת עיתונאים בהולה בה תביע דאגה מעלייה ביוקר המחיה ותטען כי דרושה לנו ממשלה שתקדם מדיניות כלכלית חופשית.

והחשוב הוא, שהטענות הללו לא יפלו על אוזניים ערלות. מצביעי הימין- מרכז ישבו בבתייהם, יאזינו לביקורתם של חברי ימינה על הממשלה הנוכחית ויבלעו כל מילה בשקיקה. וכשמוסיפים לכך את העובדה שימינה הורידה את היד מההגה בדיוק בשיא, כאשר ישנה שביעות רצון ציבורית מהתנהלותו של בנט במהלך משבר הקורונה ועבודתו הנמרצת של סמוטריץ' במשרד התחבורה, אנו מקבלים מניה פוליטית בטוחה, שהציבור עתיד למלמל את שמה בגעגוע, כל הדרך אל הקלפי. אם ישכילו להיפטר מהתדמית ההומופובית- דתית הגוזרת עליהם תקרת זכוכית פוליטית נמוכה, אולי יצליחו, בסיבוב הבא, להוות אלטרנטיבה ראויה לראשות הממשלה.

רק דבר אחד הפחיד את נתניהו לאורך כהונתו רבת השנים: אפוזיציה מימין. נתניהו ידע כי אפוזיציה כזו תאיר על התנוונותו האידיאולוגית ועל מכירתו את היכולת ליישם מדיניות ימין לשותפים ועסקנים פוליטיים תמורת שרידות שלטונית. היא תדגיש את העובדה כי במהלך כל שנותיו כראש ממשלה לא סיפח ולו גוש התיישבות אחד, לא התעמת עם אף ועד כוחני ולא הוביל שום שינוי לריסון האקטיביזם המשפטי.

לכן, ולנוכח מאמציו הפוליטיים הכבירים למנוע נוכחות סיעות ימין מחוץ לממשלותיו בעשור האחרון, מפתיעה בהחלט חוסר הנכונות של נתניהו לענות על דרישותיהם הפוליטיות של אנשי ימינה. המחיר אותו דרשו לא רק קטן משקיבלו שאר חברות הקואליציה האחרות אלא גם זניח בהחלט בהשוואה למחירים אשר שילם נתניהו בעבר בכדי לחסל איומים פוליטיים משמעותיים פחות מאפוזיציה ימנית. ההסבר היחיד לכך שמניח את הדעת הוא שנתניהו מבין כי במו ידיו הפך את ימינה למניה בטוחה בבחירות הבאות, אשר צפויה לנגוס בכוחו האלקטרוני העתידי של הליכוד. נתניהו מכר במודע את הצלחת הליכוד בבחירות הבאות, תמורת ממשלת אחדות, אשר מעלה את קרנו בקרב הציבור ובית המשפט, ומעניקה לו את הסיכוי הטוב ביותר, לתפיסתו, לצאת ממאבקו המשפטי כשידו על העליונה, ולחזור אי פעם לזירה הפוליטית.

כהרגלו בקודש, החליט נתניהו למכור את העתיד- תמורת הישרדותו בהווה, והפעם, במחיר מציאה, קנה גם סיכוי טוב יותר להישאר שחקן פוליטי עומד כשהחול בסופת המשפטית ישקע.

לא סתם המהפכות בארה"ב הדרדרו גם לאלומות ואני מאמין שגם מעמד הביניים אצלנו עוד לא אמר את המילה האחרונה. הפערים הגדולים שהולכים ומחמירים ככל שהזמן מתקדם גם ללא מגפה עולמית שמחזקת את התפוררות מעמד הביניים לא יוכלו להמשיך להתקיים לעד. כל עוד לא נשכיל כחברה לתת מענה לפערים ההולכים וגדלים ולגרום לכסף לחלחל למטה ובעיקר למעמד הביניים עליו מבוססת הכלכלה שלנו לא נוכל להמשיך להתקיים כחברה אליה אנחנו רגילים. המחאה החברתית הבאה לא תיגמר באוהלים בשדרות רוטשילד.

נזיד העדשים של נתניהו ■ גל ארביטמן

נדמה כי לאחר דרך חתחתים פוליטית רוויה בטעויות אסטרטגיות, סוף סוף השכיל נפתלי בנט לפתוח את עיניו ולקבל החלטה פוליטית חכמה, אולי החכמה ביותר שקיבל עד כה.

התפאורה הפוליטית הנוכחית נתפרה במיוחד למידותיה של מפלגת ימינה. מפלגות אפוזיציה, עתידן לצבור כוח בחלוף הזמן. בייחוד בשעת משבר, על אחת כמה וכמה כאשר הן מאגפות אידיאולוגית את העומד בראשות הממשלה מן הצד הפוליטי לו הוא מתיימר להשתייך, ובטח במציאות בה הממשלה העתידית לא צפויה לנחול הצלחה בקידום אף לא אחד מצעדי המדיניות שרוב הבייס הפוליטי שלה משווע להן.

לאחר ניתוק כבליו של נתניהו מעליה, תוכל סוף סוף ימינה להציג לציבור תפיסת עולם שמרנית- ימנית מלא-מלא, ללא אילוצים קואליציוניים וללא פשרות פוליטיות, שהיא היא הפתרון לכל בעיותיו של עם ישראל. והפעם, לאחר שיבלו שנים הרחק משולחן קבלת ההחלטות, טענתם תצבור אמינות.

כאשר הממשלה תתמהמה ולבסוף לא תחיל את הריבונות על יהודה ושומרון, יוכל נפתלי בנט לעמוד בגאווה ולטעון בשצף קצף כי אילו רק היה נשאר שר הביטחון וחבר בקבינט, לא היה נותר ולו גרגר אבק מחזון מסירת חבלי המולדת לפלסטנים.

לאחר שאבי ניסנקורן ישמר את כוחו הנוכחי של בית המשפט העליון ולא יבצע שינויים מהותיים בזהות שופטי העליון, איילת שקד תנאם בלהט על הצורך בהחזרת השפיות לאיזון בין הרשות המבצעת לרשות השופטת ובשרת משפטים שמרנית עם היד על ההגה.

אז אחרי שביססנו מהו הסכם קואליציוני ומה תפקידו, נעבור לנקודות המעוררות ויכוח:

• **הגבלת כוחה של הכנסת:**

במספר סעיפים בהסכם, חברי הממשלה המיועדת מחליטים להטיל הגבלות משמעותיות, אשר יפחיתו בכוחה של הכנסת וביכולת הפיקוח שלה על הממשלה:

1. **הגבלת כהונת הכנסת:**

בסעיף 1(א) להסכם הקואליציוני מסכמים הצדדים על הקמת ממשלה שתכהן 36 חודשים (= 3 שנים). סיכום שעל הנייר נראה כסיכום דיי שגרתי ומשעמם - חברי הממשלה החדשה מחליטים לקצוב מראש את משך כהונתה. אך בסעיפים 1(ב) ו-1(ג), אשר מיועדים להשלים את קודמם, מתקבלת החלטה משמעותית אף יותר - הגבלת כהונת הכנסת ל-3 שנים. משמעות הדבר היא שהממשלה, ששואבת את הלגיטימציה לכהונתה מהאמון שהכנסת (שהיא הגוף הנבחר ע"י העם) נתנה בה, מחייבת את הכנסת להתפזר לאחר 3 שנים בלבד, למרות שהעם בחר בה לכהונה של 4 שנים. לא די בכך, היא מקשה על יכולתם של חברי הכנסת לשנות את ההחלטה, בכך שהיא מחייבת רוב של 75 חברי כנסת על מנת להאריך את כהונת הכנסת. משמעות הדבר היא שאם במהלך כהונת הממשלה מחליטים 74 חברי כנסת (רוב גדול במיוחד) שהם מעוניינים שהכנסת תכהן 4 שנים, כפי שקובע חוק יסוד הכנסת, הם לא יוכלו לעשות זאת.

הערה: כל עוד לא נערך שינוי קבוע בחוק יסוד הכנסת, לא ניתן לשנות באופן קבוע את משך כהונת הכנסת. ולכן השינוי תקף רק לכנסת הנוכחית, ולא יחול באלו שיכהנו אחריה (שינוי כזה מכונה 'הוראת שעה'). הגבלת חקיקה לחצי שנה:

מי שקורא את ההסכם לא יכול שלא לחוש בחוסר האמון הקיים בין הצדדים, הצדדים מקפידים להטיל אחד על השני מגבלות, ולדרוש התחייבויות משמעותיות, זאת על מנת שאף אחד מהצדדים לא יפעל בצורה חד צדדית. בסעיף 3(ג) להסכם החליטו הצדדים לאסור על הכנסת לחוקק חוקים שאינם נוגעים למשבר הקורונה. משמעות הדבר היא שחברי כנסת שיהיו מעוניינים לקדם חקיקה שאינה קשורה למשבר הקורונה לא יוכלו לעשות זאת.

ב-20 באפריל, בשעת ערב, לאחר שנה וחצי ושלוש מערכות בחירות מייגעות, נפל דבר - נחתם הסכם קואליציוני לכינון ממשלה בישראל בין הליכוד של בנימין נתניהו וסיעת כחול-לבן של בני גנץ. בכך תם לו הפלונטר הפוליטי שליווה את חיינו מאז 26 לדצמבר 2018, יום פירוקה של הממשלה ה-34, והחלה מציאות פוליטית חדשה, שלא נראתה בישראל מאז ומעולם.

אז מה כל כך חריג בממשלת ישראל ה-35? בשביל להסביר זאת אצלול אל מספר נקודות מעוררות מחלוקת של ההסכם הקואליציוני המדובר.

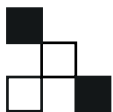
לפני שאתחיל, מספר עובדות חשובות על הסכמים קואליציוניים שיעזרו לנו להבין את ההסכם החדש: הסכם קואליציוני הוא מסמך משפטי הנחתם בין מפלגת השלטון (מפלגתו של ראש הממשלה המיועד) לבין שאר הסיעות השותפות בקואליציה (כל סיעה שותפה חותמת על הסכם נפרד עם מפלגת השלטון).

* למרות היותו מסמך משפטי, הוא אינו ניתן לאכיפה, והפרתו ע"י אחד מהצדדים לא מובילה לשום סנקציה משפטית. הוא כן נתון לביקורת שיפוטית, וכאשר המסמך או חלק מסעיפיו מתנגשים עם חוקי היסוד של המדינה, בית המשפט רשאי לדרוש מהחתומים על המסמך לשנות/לבטל את הסעיפים הבעייתיים.

* כל הסכם קואליציוני מכיל בתוכו את ההסכמות על התנהלות הממשלה המיועדת. התחייבויות, חלוקת תפקידים, סמכויות ועוד שלל הסכמות שהוחלט לעגן בטרם הקמת הממשלה. הוא לרוב יכיל פחות הסכמות ערכיות ומדיניות ויותר את פרקטיקות העבודה של הממשלה החדשה. הערכים והמדיניות יפורטו במסמך קווי היסוד של הממשלה, אשר אינו מהווה מסמך משפטי.

* כדי שתאושר הקמת ממשלה נדרשים חבריה להציג בפני הכנסת את ראש הממשלה, הרכב הממשלה, ההסכמים הקואליציוניים וקווי היסוד של הממשלה. על כל אלו מצביעים חברי הכנסת הצבעת אמון. במידה ורוב של 61 חברי כנסת או יותר מצביעים בעד הממשלה, מוקמת הממשלה באופן רשמי.

...

...

לאחר הדיונים שנערכו בבית המשפט העליון בנושא ההסכם הקואליציוני, פסקו השופטים כי סעיף זה אינו חוקתי, וכי אסור לממשלה להגביל את יכולתה של הכנסת לחוקק חוקים. במסמך ההבהרות שהוציאו הצדדים בתגובה לפסיקת בית המשפט, שינו הצדדים את הנוסח, ובמקום לאסור על חקיקה בנושאים לא קשורים למשבר הקורונה, הוחלט כי הם יתנו עדיפות לחקיקה בנושא הקורונה.

2. הגבלת כוחה של האופוזיציה:

אחד הדברים המשמעותיים ביותר שניתן היה להבחין בו בחלוקת התפקידים בין חברי הקואליציה הוא העברת תפקידים משמעותיים ששייכים באופן מסורתי לאופוזיציה, אל חברי הקואליציה. להלן המשמעותיים שבהם:

*** ראשות ועדת הכלכלה:**

תפקידה של ועדת הכלכלה הם לפקח על עבודת הממשלה בתחומי הכלכלה, ולדון בחוקים כלכליים. כוחו של ראש ועדת הכלכלה הוא רב מכיוון שבלעדיו לא יכולה להתכנס הוועדה, והשפעתו על סדר יומה הוא רב. תפקיד זה מאפשר לאופוזיציה לפקח על מדיניותה הכלכלית של הממשלה ולהשפיע עליה.

*** חבר הוועדה לבחירת שופטים מטעם הכנסת:**

הוועדה לבחירת שופטים היא הוועדה אשר תפקידה למנות שופטים לכלל בתי המשפט בישראל (בתי משפט השלום, מחוזי ועליון). בחוק נקבע שמכיוון שוועדה זו מהווה האמצעי המרכזי לפקח על עבודת הראשות השופטת, חובה שלכלל הרשויות האחרות יהיו חברי ועדה מטעמן שיאפשרו להן להגביל את כוח של הראשות השופטת. בוועדה זו ישנם שני מקומות השמורים לנציגי הכנסת, אחד מהאופוזיציה ואחד מהקואליציה. בהסכם הוחלט כי ימונו שני חברי כנסת מטעם הקואליציה לוועדה למינוי שופטים. החלטה זו עוד לא מומשה, וניתן לצפות כי לממשלה יהיה קושי רציני להעביר אותה.

בכנסת ה-20 (האחרונה שכינה לפני הכנסת הזאת), נבחר חבר כנסת מטעם ישראל ביתנו, אשר הייתה באותו זמן באופוזיציה, לכהן בוועדה. לאחר שישראל ביתנו נכנסה לקואליציה, הוזהר בית המשפט את חברי הכנסת כי לא יאפשרו חזרה על המצב בו לאופוזיציה אין נציגות בוועדה, וכי במידה ומצב זה יחזור על עצמו, יפסול בית המשפט את המינוי.

...

3. הימנעות מהצגת קווי יסוד הממשלה:
כפי שציינתי בהתחלה, על מנת שהכנסת תוכל להביע אמון בממשלה, חייבת הממשלה להציג בפניה את קווי היסוד של הממשלה - מסמך בו מציגה הממשלה בראשי דברים את המדיניות אותה היא עתידה להוביל בכהונתה. בהסכם הנוכחי החליטו הצדדים כי מכיוון שמדובר ב"ממשלת חירום" וכי ישנן מחלוקות על נושאים רבים, הממשלה תציג קווי יסוד רק בנושא משבר הקורונה, ותגבש קווי יסוד בשאר הנושאים רק לאחר הקמתה. בית המשפט העליון פסק כי יאפשר באופן חד פעמי את הבעת האמון בממשלה ללא הצגת קווי יסוד, אך חייב את הממשלה להציג מסמך קווי יסוד מלא.

• שינויים משמעותיים במבנה הממשלה:

כדי לאפשר לקיים את הממשלה בסיטואציה הפוליטית המורכב שיצרו תוצאות הבחירות, הוכנסו מספר שינויים לחוק יסוד הממשלה, על מנת ליצור "ממשלת חילופים" - ממשלת רוטציה, אשר החוקים בתוכה יהיו שונים ממשלה רגילה, חלוקת הסמוכיות, והחוק יתנהג שונה כלפיה.

חוקי היסוד הם התחליף הישראלי לחוקה, ותפקידם לעגן את אופייה של המדינה, ולקבוע את כללי המשחק הפוליטיים והחוקתיים. אמנם זאת לא פעם ראשונה שממשלות משנות חוקי יסוד על מנת שיתאימו לצורכיהן הפוליטיים, אך אין ספק שהשינויים הנוכחיים בחוק היסוד הם הקיצוניים ביותר.

...

שתבוצע הרוטציה ראש הממשלה הראשון התפטר, ולאחר מכן נערכה הצבעת אמון בראש הממשלה השני, הוחלט לעגן בחוק כדי הרוטציה תתקיים באופן אוטומטי לאחר חצי מכהונת הממשלה, ללא צורך בהצבעת אמון נוספת, מה שיקשה על ראש הממשלה הראשון להתחמק ממילוי הרוטציה, בנוסף לכך נקבע כי במידה ואחד מהגושים יפיל את הממשלה, ראש הממשלה של אותו גוש לא יוכל לעמוד בראש ממשלה אלטרנטיבית, וראש הממשלה השני ימונה לראש ממשלת המעבר עד לבחירות.

3. הגדלת מספר השרים:

מספר השרים בממשלה הקרובה יהיה הגדול ביותר מאז הקמת המדינה. 35 שרות ושרים הושבעו בפני הכנסת. תוסיפו עוד שני ראשי ממשלה, ותקבלו ממשלה של 37 חברים (בהתעלמות מסגני השרים). לשם השוואה, בממשלה הקודמת כיהנו 23 חברים.

הנושא של מספר השרים עמד במרכז הביקורת סביב הממשלה, אבל הנושא שלא דובר מספיק, ועליו לדעתי יש לתת את הדעת, הוא מספר פיצולי המשרדים. במסגרת הקמת התיקים החדשים שחולקו לשרים, הופקעו גופים וסמכויות רבות מידי משרדים גדולים, וסביבם הוקמו משרדים חדשים, דבר אשר יצריך תיאום נוסף בין משרדים, בירוקרטיה נוספת ובעיקר יצור הרבה בלאגן. דוגמא טובה לכך היא מינהל חברה ונוער, גוף אשר עד להקמת הממשלה הנוכחית היה בסמכות משרד החינוך, וכעת הועבר לידי שר המל"ג, ואחד מתפקידיו הוא לנהל את ההוראה המשלימה בבתי הספר. בסיטואציה החדשה שנוצרה, תלמיד בישראל יקבל את החינוך שלו מגופים המנוהלים בידי משרדים שונים ושרים שונים, שלא לדווקא יהיו מתואמים ביניהם. כמו שאמרת - בלאגן.

1. הקמת ממשלה 'דו גושית':

השינוי המשמעותי ביותר שהביא ההסכם הנוכחי. הממשלה תורכב משני גושים, אשר מוקנית להם משמעות חוקית. בראש כל אחד מהם יעמוד ראש ממשלה - בראש גוש אחד יעמוד ראש הממשלה, ובראשות השני יעמוד ראש הממשלה החליפי, והם נשבעים אמונים בתחילת הקדנציה. מעמדו החוקי של ראש הממשלה חליפי זהה לזה של ראש הממשלה, מה שמאפשר לבני גנץ להיות שותף שווה להחלטות בחצי הראשון של הכהונה, ולביבי להמשיך לכהן בתפקיד מינסטריאלי במהלך תחת כתב אישום, מה שלא היה מתאפשר לו כשר (עקב "הלכת דרעי-פנחס" המפורסמת). ההחלטות צריכות להתקבל בהסכמה בין שני ראשי הממשלה.

משמעותם החוקית של הגושים היא כדלהלן - מספר תפקידי השרים יתחלק באופן שווה בין הגושים (ללא קשר לכמות החברים בכל גוש), כל שר מחויב לראש הממשלה המוביל את הגוש שלו, ולראש הממשלה של הגוש השני אין סמכות לפטר אותו. לא קשה להבין כמה קשה יהיה לנהל ממשלה כזו, בה אין אדם אחד העומד בראשה, אלא שניים (מה קורה כאשר אין הסכמה בינם, מי מכריע?). ממשלה בה שר לא בהכרח מחויב לראש הממשלה המכהן, וזה אינו יכול לפטרו. ממשלה בה בכל פורום יש שיויון בין הגושים, מה שיקשה על הכרעה באמצעות רוב.

השינויים הנוכחיים עלולים ליצור סיטואציות בעייתיות שהחוק אשר נוסח בידי הכנסת לא מכיר ולא יודע לפתור אותן, וכשהחוק הקיים לא מאפשר פתרון של סוגיות העומדות בפני הממשלה, יאלצו אלה ללכת אל בית המשפט העליון שיכריע. אל תופתעו אם גובה הלהבות אשר יופנו אל בית המשפט העליון לא ירדו בכהונה הקרובה.

2. עיגון הרוטציה בחוק:

עוד אחת מהשלכותיו של חוסר האמון בין הצדדים. אחד השינויים שהוכנסו לחוק יסוד הממשלה הוא הרוטציה בממשלת החילופים. אם בעבר, בממשלת שמיר-פרס, הממשלה נבנתה כממשלה רגילה, וכדי

...

...

"החוק הנורווגי המדלג":

למען האמת, לא מדובר בחוק, מדובר בתיקון לחוק יסוד הכנסת (כן כן, הם משנים עוד חוק יסוד). החוק הנורווגי המקורי קבע ששר או סגן שר יוכל להתפטר מתפקידו כחבר כנסת, ובמקומו יכנס הבא ברשימת המועמדים לכנסת. אך במתכונת החדשה של החוק כפי שעבר בכנסת, יוכל שר או סגן שר להתפטר מהכנסת, ולאחריו לא יכנס הבא ברשימת המועמדים, אלא הבא ברשימה שמשיך לאותה מפלגה של אותו שר. השינוי בא כדי לסייע לכחול לבן, אשר התפצלה מהרשימה המשותפת עם ישעיהו ות"ם, להשתמש בחוק הנורווגי לצורכיהם מבלי להכניס חברי כנסת חדשים מהמפלגות האחרות, אשר חברות באופוזיציה. הביקורת המרכזית כלפי השינוי הנ"ל, מעבר לכך שהוא מוסיף עוד בעלי תפקידים שעולים כסף לקופת המדינה, היא שבנוסח הקיים הוא פוגע קשות בייצוג הציבור וברצון העם. הציבור הישראלי שהצביע לרשימת כחול לבן ידע מה סדר המועמדים שלה לכנסת, וכעת מחליטה הממשלה שבעת התפטרות חבר כנסת, היא תוכל לקבוע סטנדרט חדש על פיו יוחלט איזה חבר כנסת יכנס במקומו, ולא בהכרח לפי בחירת הציבור.

אם אני צריך לסכם את כל הנקודות שהצגתי לפניכם לכדי מסקנה אחת, אנסח אותה כך - ההסכם להקמת הממשלה החדשה יוצר יותר מדי שינויים ובעיות שלטוניות. הוא מערער את האיזון בין הרשות המחוקקת למבצעת, משנה חוקי יסוד מרכזיים, ובכך את שיטת המשטר הישראלית, ומערער אף על עקרונות דמוקרטים מרכזיים כמו בחירת העם.

חשוב להבהיר, אף שינוי שנעשה הוא לא מהפכה שלמה שמבטלת לחלוטין את מה שקדם לה, לכן סביר שחלק מהשינויים שנעשו באופן קבוע או זמני, ישתנו בעתיד בהתאם לסיטואציה הפוליטית שתשתנה, אבל יכול להיות שזו בדיוק הבעיה.

בדיוניים ביותר). עד לעשורים האחרונים הן המחקר והן העולם הרבני ראו בשני הסגנונות הללו דברים מופרדים ושונים (בתכלס, הם לא ידעו איך לעכל את האגדות שנמצאות בתלמוד) אבל כיום (לפחות במחקר) אנו מבינים שהתלמוד הוא טקסט ערוך ומחושב ושכל דבר שנמצא בו, כולל האגדות, נמצא שם מסיבה מסוימת ושיש לו חשיבות בפרשנות של המסר שכותבי התלמוד ביקשו להעביר.

אבל שוב, למה בכלל להשקיע זמן ואנרגיה בלקרוא בטקסט שאתה לא מאמין בו בכלל? זה נובע ממספר סיבות:

1. קריאה של הטקסט המקורי מקנה לקורא בעלות וניכוס על הטקסט וכתוצאה מכך השפעה על הפרשנות לטקסט מתוך ראייה חדשה והבנה סובייקטיבית.

2. התלמוד הוא אחד הטקסטים המכוננים של היהדות והוא נלמד עד ימינו אנו. קריאה בתלמוד נותנת לנו פתח למקורות של התרבות שלנו ומאפשרת לנו לצמוח מתוך התרבות שלנו עצמה ולהתאים אותה לחיינו. בנוסף, הקריאה גם נותנת לנו כלים, שפה וידע שמאפשרים להבין את הלך החשיבה ומקור התפיסות של החברה האורתודוקסית והחרדית ובכך לתקשר עימה טוב יותר.

3. ואולי זו הסיבה הכי חשובה - הכרת התלמוד ולימודו תחזיר לחילונים קול והשפעה על יחסי דת-מדינה בישראל. בעיקר תשחרר אותנו מהפרדיגמה שכל מה שקשור לדת (רבנות, כשרות, גיור וכו') שייך "לדתיים האלה", בכך יתאפשר לנו החילונים להפסיק להידפק ממערכת מיושנת ופחדנית שלא מוכנה להשתנות כל עוד היא תמשיך להישלט על ידי אותם גורמים דתיים (חסרי אלוהים, יש לציין) שנהנים מההפקר.

התלמוד הוא לא טקסט קל, גם מבחינת אורך, גם מבחינת שפה (רובו בארמית) וגם מבחינת תוכן וניסוח (נכתב בעולם פטריארכלי שלא שמע על PC) אבל זהו טקסט מכונן שמשפיע עד ימינו אנו על החיים שלנו כיהודים במדינת ישראל, בין אם נרצה בכך ובין אם לא. לימוד, קריאה ופרשנות מחודשת של התלמוד בייחוד בעיניים חילוניות וממבט ספרותי-הגותי יכולות לתת לנו עומק תרבותי עשיר ורב, לאחות קרעים בין מגזריים ולקדם שחרור של המדינה מהדת, אבל בעיקר זה יאפשר להחזיר לקדמת הבמה את הקאנון החשוב והמשמעותי הזה.

בחודש הקרוב (בעזרת השם, כמו שאומרים פה) אני הולך לסיים את שנת הלימודים (הרביעית!) והאחרונה שלי בתואר בלימודים הומניסטים, פילוסופיה ומחשבת ישראל במרכז האקדמי שלם. המטרה שלי היא לא לסכם את החוויה שלי מארבעת השנים האחרונות (זה סיפור לגיליון אחר) אלא לשתף באהבה גדולה שלי שגיליתי (חצי במקרה) במהלך הלימודים - התלמוד הבבלי והירושלמי.

אז מהו התלמוד? התלמוד הוא היצירה המשמעותית של העולם היהודי (כן, יותר מהתנ"ך). התלמוד מורכב משתי יצירות שנוצרות בתרבות האורלית היהודית הקדומה: המשנה (שמכילה פירושים על התנ"ך, אמירות מוסר וחוקים) והגמרא (שמכילה פרשנות על המשנה).

על אף שזהו (עד היום) הטקסט הכי מכונן ומשפיע על העולם היהודי מאז חורבן בית המקדש (ואולי גם קודם לכן) יהודים חילוניים כמעט ואינם נחשפים אליו במהלך הלימודים במערכת החינוך ולפעמים לאורך כל חייהם (ותודה לגישת "מהתנ"ך לפלמ"ח" שלקחה מאיתנו את היצירה הזו...).

גם אני כמעט ולא ידעתי דבר או חצי דבר על התלמוד עד שהתחלתי את הלימודים שלי בשלם. רק שם, בקורס גמרא, נחשפתי בטעימות לעולם העשיר העמוק והמרתק של התלמוד הבבלי שהביא בין היתר להבנה שמה שבאמת מעניין אותי בלימודים שלי הוא הפאן היהודי שלהם ופחות הפאן הפילוסופי. התלמוד הוא יצירה עצומה בגודלה (אם תקראו דף אחד כל יום יקח לכם שבע וחצי שנים לסיים את הכל) ובמהלך הלימודים נחשפתי רק לטעימות ממנו אבל גם הקצת הזה הספיק לי כדי להתאהב ובעיקר כדי להבין כמה חשוב שחילונים יכירו יותר (מבחינה ספרותית) את הטקסט הקאנוני הזה.

הטקסט התלמודי בנוי משני סגנונות עיקריים: הסגנון ההלכתי (הדיונים ה"תכלסים" והמשמימים בחלקם שמהם קבעו את ההלכה) והסגנון האגדתי (סיפורים מטורפים שחלקם נמצאים בעולמות

בלילה שוב מתגלה אלוהים לבלעם. הפעם הוא נותן לבלעם רשות ללכת עם שליחיו של בלק, בתנאי שיהיה קשוב לדבר האל ויעשה רק כדברו.

כב, כא ויקם בלעם בפקר, ויחבש את-אתנו; וילה, עם-שרי מואב.

כב, כב ויחר-אף אלהים, פי-הולך הוא, ויתיצב מלאך יהוה בדרך, לשטן לו; והוא רכב על-אתנו, ושני נעריו עמו.

כב, כג ותרא האתון את-מלאך יהוה נצב בדרך, וחרבו שלופה בידו, ותט האתון מן-הדרך, ותלה בשדה; ויה בלעם את-האתון, להטתה הדרך.

בלעם רוכב על אתונו בדרכו לבלק מלך מואב. אלוהים מחליט להעמיד את בלעם במבחן. הוא שולח מלאך שיחסום את דרכה של האתון. האתון רואה את המלאך וסוטה מן הדרך. בלעם שאינו רואה את המלאך מכה באתון כדי שתחזור לשביל. כך קורה שלוש פעמים. האתון רואה את המלאך וסוטה או נעצרת ובלעם מכה אותה.

כב, כח ויפתח יהוה, את-פי האתון; ותאמר לבלעם, מה-עשיתי לך, פי הפיתני, זה שלש רגלים.

כב, כט ויאמר בלעם לאתון, פי התעללת בי; לו יש-חרב בידך, פי עתה הרגתיה.

כב, ל ותאמר האתון אל-בלעם, הלא אנכי אתנה אשר-רכבת עלי מעודה עד-היום הנה--ההספן הספנתי, לעשות לך כה; ויאמר, לא.

אז קורה דבר מדהים. אלוהים פותח את פי האתון ושיחה מתחילה בינה ובין בלעם. בשיחה, מבררת האתון מדוע מכה אותה בעליה, וזה משיב כי היה גם הורג אותה במידה והיה יכול. מיד לאחר מכן מוכיחה האתון את בלעם על חוסר נאמנותו וכאן נעוץ השיעור הגדול של הפרשה.

שמו של בלעם מפורש כהלחם הבסיסים בל-עם (בלי עם), אדם אשר הוא חסר נתינות, חסר נאמנות, זאב בודד. עד כאן בפרשה ראינו לכאורה כמה נאמן בלעם לרצון האל. הוא תמיד שומע ועושה כדבריו. האתון משמיע לראשונה טענות כנגד נאמנותו של בלעם. אך גם נאמנותו לאל שנויה במחלוקת. בלעם הרי ידע מי הוא עם ישראל ומי

השבוע, רגע לפני שאנו מציינים את יז' בתמוז, יום ביקוע חומות ירושלים כחלק מחורבן בית שני, אנו קוראים את פרשת בלק.

בפרשה מתואר סיפור נבואותיו של בלעם. בלעם הוא קוסם ונביא שככל הנראה היה מפורסם באזור ארץ כנען באותה תקופה. הפרשה מספרת את סיפורו של בלעם בניסיונו לקלל את עם ישראל טרם יכנס אל הארץ המובטחת.

כב, וירא בלק, בן-צפור, את כל-אשר-עשה ישראל, לאמרי.

כב, ה וישלח מלאכים אל-בלעם בן-בער, פתורה אשר על-הנהר ארץ בני-עמו--לקרא-לו; לאמר, הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את-עין הארץ, והוא ישב, ממלי.

כב, ו ועתה לכה-נא ארה-לי את-העם הזה, פי-עצום הוא ממני--אולי אוכל נפה-בו, ואגרשנו מן-הארץ: פי ידעתי, את אשר-תבנה מבנה, ואשר תאר, יואר.

בלק מלך מואב מודאג. עם ישראל יוצא ממצרים ומצליח לשרוד את מסע הנדודים במדבר, והנה הוא קרב ובא אל מואב. בלק המודאג שולח שליחים אל בלעם הנביא המוכח ומבקש ממנו שיקלל את עם ישראל בתקווה שהקללה תגרום לעם ישראל להפסיד בקרב על הארץ.

השליחים מגיעים אל בלעם והוא מבקש מהם ללון בביתו ולחכות לתשובה בבוקר. בלילה אלוהים נגלה אל בלעם. ניתן להבין כי בלעם הוא אכן בעל דרגה רוחנית מאוד גבוהה שכן אלוהים נגלה אליו. רק עוד דמות אחת זוכה לכבוד הזה באותה תקופה, משה. בלעם מסביר לאלוהים את המצב ואלוהים אוסר עליו לקלל את עם ישראל שכן זהו עם מבורך וקדוש. בלעם קם בבוקר ומחזיר תשובה שלילית לשליחיו של בלק. השליחים חוזרים אל המלך עם תשובת בלעם ובלק מחליט לשלוח שליחים נוספים, מכובדים יותר. השליחים המכובדים מגיעים אל בלעם שמסביר להם כי הוא לא יכול לעשות דבר בניגוד לרצון האל, וזה לא עניין של כבוד או של כסף. אך בלעם מחליט בכל זאת להמתין לבוקר ורק אז להחזיר תשובה סופית.

...

...

אם אני חושב על דמותו של בלעם אני לא יכול שלא להזכר בדמותו של ראש הממשלה בנימין נתניהו. אדם חכם מאוד אשר משרת את עם ישראל כבר שנים ונבחר פעם אחר פעם. לכאורה ניתן להסיק מהמציאות הזאת כי נתניהו נאמן לבוחריו ועושה עמם חסד. אך המציאות היא שנתניהו, כמו בלעם, הוא זאב בודד, נאמן לעצמו. הוא שם בראש סדר העדיפויות את טובתו האישית ולא את טובת העם. מזה שנים הימין בארץ זועק לשינויים במערכת המשפט ובשיטה הכלכלית הנהוגה בארץ. נתניהו, המנהיג הנערץ שנאמן לקפיטליזם ולשמרנות, ראש ממשלת ישראל מזה 11 שנים, לא עשה דבר וחצי דבר כדי לממש את רצון בוחריו. נתניהו תמיד דאג קודם כל להשרדותו הפוליטית, גם על חשבון מימוש האידיאולוגיה (הצודקת בחלק מהמקרים לטעמי).

ועכשיו בחזרה ליו' בתמוז ולדברי חז"ל מהמשנה:

**חַמְשָׁה דְּבָרִים אֲרָעוּ אֶת אַבְוֵינֵנוּ בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרֵי בְּתַמּוּז,
 וְחַמְשָׁה בְּתַשְׁעָה בְּאָב.
 בְּשִׁבְעָה עֶשְׂרֵי בְּתַמּוּז
 נִשְׁתַּבְּרוּ הַלּוּחֹת, וּבִטַּל הַתְּמִיד, וְהִבְקָעָה הָעִיר,
 וְשָׂרָף אֶפְסֹסְטָמוֹס אֶת הַתּוֹרָה, וְהָעַמִּיד צֶלֶם בְּהִיכָל.**

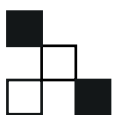
חז"ל מדברים במשנה על חמישה אסונות שקרו לעם ישראל בתאריך הנ"ל ולכן עלינו לצום כאות אבל. בין האסונות מונים חז"ל את שבירת לוחות הברית. האירוע הנ"ל הוא חלק מסיפור חטא העגל. בני ישראל חוטאים כאשר הם סוגדים לעגל הזהב, משה רואה את החטא, זועם, ובתגובה שובר את לוחות הברית. מעל כל האירוע הזה, כמו גם מעל סיפורו של בלעם בפרשת בלק, מרחף לו ערך הנאמנות. פעם זה העם שחוטא בחוסר נאמנות לאלוהים, פעם זה משה שחוטא בחוסר נאמנות לאלוהים ואולי גם לעם באופן כזה או אחר, בפרשתנו זה בלעם שחוטא בחוסר נאמנות לכל. וכיום זהו בנימין נתניהו שנאמנותו היא מראית עין מעציבה ביותר.

אם כך ניתן לסכם ולומר, כי חומות ירושלים, אשר עומדות איתנות יותר מאי פעם, לא יפלו בקרוב, אך חטא חוסר הנאמנות עדיין מרחף מעל ראשינו כחברה וכיחידים. ואולי דווקא בימים בהם עומדות החומות איתנות, זה הזמן לרדת קצת מהביצורים וללמוד מעט על נאמנות ועל ענוה, זו ההזדמנות. שבת שלום.

הוא אלוהיו. לפיכך היה אמור לסרב לקלל את עם ישראל באופן אוטומטי, אך הוא מחליט לחכות עם התשובה. ובפעם השניה שמגיעים אליו שליחים הוא כבר יודע מה אלוהים אמר לו על האפשרות לקלל את עם ישראל. לפיכך הוא אמור לסרב באופן אוטומטי גם להצעה השניה, אך שוב הוא ממתין עם התשובה. בלעם מתחכם, הוא אכן שומע בקול האל, אך הוא בוחר פעם אחר פעם ללכת בניגוד לרצונו של האל אותו הוא מכיר מראש. גם אחרי שהמלאך נגלה לעיניו ומוכיח אותו על התנהגותו כלפי האתון, במקום להודות שחטא ולרדת מהעץ הוא ממשיך בדרכו, לכאורה בהסכמת האל.

בהמשך הפרשה מגיע בלעם אל בלק מלך מואב ולכאורה עוזר לו. אך ברגע האמת בלעם מברך את עם ישראל במקום לקלל אותו. בלעם טוען כל העת כי הוא נאמן לדבר האל. אך הנאמנות לאל שגם היא כמו שאמרנו, למראית עין, באה על חשבון הנאמנות של בלעם לחי והקיים. בלעם לא נאמן כלל לאף אחד. הוא בוגד באתון שלו, הוא בוגד בכלק ששכר אותו למטרה אחת וקיבל תוצאה אחרת לגמרי. בקיצור בלעם מוכיח כי הוא נאמן רק לעצמו, הוא מתחכם עם רצון האל ולכאורה עושה כדברו, אך הוא בעצם משמש כנביא להשכרה. נוכח כאן ניגוד אדיר בין תפקידו של בלעם כעושה ואומר דברו של האל לבין המציאות בה בלעם לא נאמן לאף אחד. אם באמת היה נביא במדרגה רוחנית גבוהה כמו שהוא לכאורה, היה בלעם כנראה משרת את האל וכן משתייך לעם ישראל שהוא העם שבו בחר האל. אם כן מדוע בלעם נשאר בלי עם?

דמותו של בלעם מתאורת כאדם חכם מאוד אשר בוחר בדרך הרע. הוא נמצא בדרגה רוחנית גבוהה מאוד, הוא מדבר עם אלוהים אך לבסוף הוא לא עושה בחירה שלמה בדרכו של אלוהים. הוא לא נאמן לעם ישראל שהוא עמו של אלוהים והוא גם לא נאמן לאף אדם אחר. אפילו את האתון שמלווה אותו מאז ומתמיד הוא מוכן להרוג רק בגלל שסטתה מהדרך כמה פעמים.

אתם מדברים בשפה של עצמאות, אבל כל הזמן מסמנים גבולות. אז מה אתם רוצים?! או שתגדירו בצורה ברורה או שתשחררו ותנו לנו את המושכות באמת.

אז ראשית הרשו לי לומר שבאמת יש כאן בלבול. המסר של גישתה החינוכית של המכינה הוא מורכב מאוד ובהרבה מקרים לא מועבר מספיק טוב. הבלבול הזה היה קיים הרבה פעמים גם אצלי. לפעמים הייתי פה ולפעמים שם. המעבר בין עצמאות לגבול הוא ציר ואין בו ברוב המקרים נקודה מובחנת של הכרעה. אבל השנה הזו, בה נושא הגבולות, המשמעת, הבקרה ההתנהגותית וההחזקה החיצונית היה כל הזמן במרכז, סיעה לי לחדד כמה נקודות לגבי העניין הזה שברצוני לחלוק אתכם.

ראשית חשוב לי לומר שאני מאמין בעצמאות. המכינה היא מסגרת לאנשים בוגרים והיא מתנהלת, בטח ביחס למסגרות דומות, בצורה שמכבדת מאוד את הבגרות הזו. הדרך בה הדבר הזה בא לידי ביטוי היא בעצמאות גדולה ביחס לעיצוב התכנית, תרבות הפנאי, האחריות על משימות ועוד. אבל, וזה מבחינתי החידוד המשמעותי, העצמאות איננה הערך המרכזי. הערך המרכזי הוא השותפות.

אם נחזור למילים החמות שנאמרות בכנס הגיוס אז המשפט - "אנחנו מזמינים אתכם להיכנס למעגל השותפים" הוא כזה שחוזרים עליו בכל מיני צורות בכל מיני התנסחויות וסיטואציות. השותפות הזו בהרבה שלבים משלב ההתעניינות, דרך המכינה ועד עולם הבוגרים היא דבר מעורפל. מה זה אומר להיות שותף או שותפה? האם יש לכך תנאים? באילו צורות זה יכול להתבטא?

לא זה המקום לניתוח עומק של עיקרון השותפות במכינה ובעמותה (אולי באחד הטורים הבאים), אבל מבחינתי נדבך מרכזי של שותפות הוא הדדיות. הכוונה בכך היא ששותפים פועלים יחד בצורה בה כל אחד מביא מעצמו, משקיע, מתאמץ, משתף, ולפעמים גם מקריב למען האחר ולמען המטרה המשותפת. כל אחד מתוך תפקידו, מתוך יכולותיו ולפי בחירתו. במובן זה הדדיות ושותפות מצריכות עצמאות. כי הן לא יכולות להתקיים מתוך כפייה. השותפות, בטח בתוך עולם הערכים הליברלי, שהוא מבחינתי לחם חוקה של המכינה, דורשת בחירה אישית לקחת חלק במשהו יחד עם אנשים אחרים ובשירות רעיון מסויים. אין כאן חיוב או הגדרה חיצונית

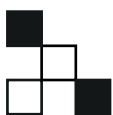
איזה כייף שחוזר הסינדרום. איזה כייף שיש פלטפורמה כזו שאפשר לכתוב לקרוא ולקחת חלק בקהילה הזו, תוך שיתוף מחשבות ותובנות על עצמנו, על סביבתנו ועל קורותינו. מבחינתי, חשבתי להשתמש בעיתון הבוגרים כדי לכתוב טור קבוע בו אנסה לחלוק את מחשבותיי והגיגי על התהליכים, האתגרים, הרכילות והסיפורים שמרכיבים את הפרספקטיבה שלי על הסערה המושלמת שהיא המכינה שלנו. וכמו שאתם מכירים אותי, אין דבר שאני אוהב יותר מלשתף בזיוני המח שלי או ברוכים הבאים לטור "משולחנו המבולגן של ראש המכינה" לפעם הראשונה ברצוני לחלוק אתכם מחשבות על אחד הנושאים הרגישים והחשובים ביותר שנמצאים על שולחן הצוות החינוכי ואחד שבהרבה מובנים עמד מבחינתי במרכז השנה האחרונה. הפער בין עצמאות לגבולות.

אם תשאל מכינאי ובוגר מצוי מה אחד הדברים הראשונים שיגידו על המכינה בכנס גיוס, נראה לי שאחת המילים החמות תהיה עצמאות. המכינה, כך תטיפו למתעניינים המריירים ופעורי העיניים, היא של המכינאים. אנחנו מעצבים אותה, אנחנו קובעים ומחליטים על הלו"ז, התכנים וסדר העדיפויות. המכינה מאמינה בחופש, בניהול עצמי (או ניהול משותף - מה בעצם ההבדל??), בכך שכל אחד מאיתנו בחר להיות פה ועל כן זה אחריות האישית לנצל כמה שיותר, או פחות, מההזדמנויות העומדות לפנינו. כל זאת לפי מה שמתאים לו ומידת המוטיבציה, העניין והנטייה הטבעית. אנחנו לא חניכים, לא ילדים, אנחנו מכינאים, ועל כן ניתנת לנו האופציה לבחור, להחליט ולייצר את השנה שלנו.

נכון? נשמע מוכר?

ובכן, נראה לי שכל אחד מכם בשלב זה או אחר במהלך המכינה התאכזב מהפער בין הציפיות האלו לבין המציאות. כי המכינה היא מסגרת. יש לה ערכים, מטרות, דרכי פעולה, וציפיות. חלק גדול מהדברים מוגדר, בין אם ברמה הטכנית ובין אם ברמה המהותית וגם שניתנת אפשרות הבחירה ישנה ציפיה, כביכול, לבחור "נכון". אז בעצם, נאמר ע"י כל מכינאית בשלב כזה או אחר, אתם (הצוות החינוכי) לא הולכים עם זה עד הסוף.

...

...

בסופו של דבר, למרות המון קשיים והרפתקאות, נוספים עוד שותפים רבים ונהדרים למשפחה הירושלמית. אני סמוך ובטוח שתקבלו אותם לקהילה המדהימה שלנו ברוח והאהבה שאתם יודעים לתת ושעוד נעשה דברים גדולים יחד.

של סמכות כלשהי, אבל ההתקשרות בשותפות יוצרת מחוייבות. מכאן, במכינה, העצמאות היא חשובה כי היא מאפשרת שותפות אמיתית. אבל לקדש את העצמאות על חשבון ההדדיות והשותפות זה בבחינת זנב שמקשקש בכלב.

לפעמים ישנה ציפייה או פנטזיה במכינה ובסיטואציות אחרות בחיים שיוענקו לך זכויות ללא חובות. ההכרה במחויבויות שלנו, הבחירה בהן וקבלתן האוהבת היא אחת המשימות המרכזיות של ההתבגרות. כאשר, ישנה ציפייה לכל הזכויות שניתנות מתוך הנחת השותפות אבל אין את המאמץ ההדדי לקיים את החלק שלך, משימתנו החינוכית, הקהילתית והשותפותית היא להתייחס לכך. ההתייחסות הזו יכולה להיות שיחה, הבהרה, נזיפה, ובמקרים מסויימים הגבלה והשלכה. אלו צריכות להיעשות תוך מחוייבות לרעיון השותפות ולאמונה המתמשכת ביכולת והרצון של כל אחד ואחת מהמכינאים (או הבוגרים, או בן או בת הזוג, או חבר הקהילה) להפוך לשותף. אנו מחוייבים אחד לשני, ופשלה או חולשה רגעית ואף מתמשכת, לא מבטלת את המחוייבות הזו. אבל כשותפים יש לנו מחוייבות להדדיות. כחלק ממה שהו יש לנו מחוייבות למאמץ ולמפעל משותף שלפעמים הוא מעבר לרצונות האישיים שלנו ודורש מאיתנו השקעה, מאמץ ויציאה מאזור הנוחות. השאיפה וההכוונה היא שלאורך הזמן תונחל הבנת הרעיון הזה וגם הטיפול כאשר ההדדיות הזו מופירת ייעשה ע"י חברי הקבוצה. אמנות ההתערבות החינוכית היא לדעת מתי ואיך נכון לכוון את הטיפול, ומתי לקחת את המושכות לידיים שלך. עבודה מסובכת.

השנה קרו לא מעט מקרים בו נאלצנו לבצע הכרעה בין גבול לעצמאות. הבחירה הזו הרבה פעמים היתה מתסכלת. הרגשנו שבהצבת הרבה גבולות ואכיפתם בצורה סמכותית ע"י הצוות החינוכי, אנחנו הולכים נגד הדרך שלנו. דרך שמאמינה באנשים, ביכולתם ורצונם בטוב משותף, בגישה הומניסטית של שיח, דמוקרטיה ומציאת דרך של פשרה וכבוד לאחר תוך יכולת לייצר סטנדרטים וטיפול קבוצתי. אבל בסופו של דבר אני באמת מרגיש שכל מה שעשינו נועד לייצר שותפות. ושותפות היא הדרך הטובה ביותר בה אפשר להנכיח את האמונה הגדולה שיש לנו במכינאים שלנו ובמשימה המשותפת של כולנו לעשות את המקום הזה לטוב יותר.

חזרנו אל המכינה אני רוצה להאמין מחושלים יותר. מייד הרצנו את המושכות לידנו ובנינו לזו לשלושה שבועות שהיה מלא ועשיר בחוויות ובתכנים שבאמת ובתמים רצינו לעסוק בהם. יום עיון אהבה ומיניות, משבצת אורח פוליאמוריה, יום עיון תרבות האוכל, תיקון ליל שבועות שהיה מרתק ועוד ועוד דברים.

כעת אנחנו בפתיחתו של חודש סוף המכינה נרגשים ומוכנים לעומד לבוא. כל המכינה נראית בימים האחרונים כמו קן נמלים גדול, כולם מתרוצצים ממשימה למשימה. האווירה מלאה בעשייה ובסיפוק ובגאווה על התוצרים שנרקמים לאט לאט.

אך מדי פעם הנמלים העמלות גם נחות. ואז אם תקשיבו טוב תוכלו לשמוע מרחוק איך בעוד רוח קיץ קלילה של הרי ירושלים נישאת עלינו - מן קוטלי המכינה עולים צחקוקים קלים, רחש שיחות, זמזומים של שירים מוכרים ונחת, הרבה נחת.

התקופה האחרונה במכינה הייתה מורכבת. בסוף פברואר היינו בשיא, היינו בפריחה - אחרי חצי שנה מלאה בטלטלות, ירידות ועליות שבאו על המחזור שלנו פעם אחר פעם לפתע בפברואר נדמה היה שמהו נרגע. כי דברים נפלו למקום, משהו התגבש לכדי דבר שיכולנו סוף סוף לקרוא לו בגאווה 'מכינה'. אך אז הגיעה הקורונה וקצת שיבשה לנו את התוכניות.

הייתם מצפים שהרוח תעלם. שאנשים יאבדו את הדרך שהתחלנו יחד. התוצאה בפועל הייתה שונה לגמרי.

הגיעה תקופה שדרשה מכל אדם לעמוד אל מול משימה ולהתמודד איתה במלוא הכוח כי זו המציאות שנקלענו אליה, זה היה ההכרח. אז יצאנו להתנדבויות ברחבי הארץ רחוקים מירושלים אהובתנו אך יגעים לחזור אליה ולשוב במהרה. ההתנדבויות היו מגוונות - מחקלאות וקטיפת תפוזים ועד לקייטנות ילדי רופאים. מהסברה טכנולוגית לקשישים (והאמינו לי שזה לא היה פשוט) ועד אריזת מזון וחלוקתו. רוח המכינה עמדה מעל לכל חזקה ואיתנה.

אהבתם את הניו-סינדרום?
להצטרפות כמנוי לחצו [באן](#) או סרקו את הברקוד

